

Debattleder: **Torgeir Vølstad**
Tlf. 05150
Epost: debatt@aftenbladet.no, kronikk@aftenbladet.no

DEBATT

Norsk sokkel Risiko

Kortslutninger om kostnadskutt og sikkerhet i oljebransjen

➤ Å dra konklusjoner om sikkerhet på norsk sokkel på tynt grunnlag, slik Norsk olje og gass gjør, gir ikke et kunnskapsbasert underlag for gode beslutninger.

Bransjeorganisasjonen Norsk olje og gass har nylig publisert en analyse om sammenhengen mellom kostnadskutt og sikkerhet på norsk sokkel. Organisasjonen presenterer rapporten på sine nettsider under overskriften «Ingen sammenheng mellom kostnadskutt og hendelser». Forfatterne av dette innlegget representerer mange av Norges største fagmiljøer innen styring av sikkerhet og risiko.

Vi ønsker ikke med dette å ta stilling til diskusjonen om sammenhenger mellom kostnadskutt og sikkerhet, utover at vi er enige i at dette er et tema som fortjener en mer nyansert diskusjon enn å fastslå at kostnadskutt ikke påvirker sikkerhet. Etter vår vurdering bidrar dessverre ikke denne rapporten positivt i en slik diskusjon fordi analysene som presenteres ikke er i nærheten av å underbygge konklusjonene man trekker.

Organisatoriske forhold

Rapporten har blant annet sett på granskinger fra Petroleumstilsynet og andelen av hendelser hvor manglende vedlikehold eller manglende kompetanse/kapasitet er en årsak, ut fra en antakelse om at dette er de faktorene som blir mest påvirket av kostnadskutt. Dette er et sterkt forenklet bilde. Et høyt sikkerhetsnivå er et resultat av en mange ulike faktorer som påvirker hverandre gjennom komplekse interaksjoner. Det å kun plukke ut to av disse gir ikke et troverdig grunnlag for å trekke konklusjoner.

Implisitt sier rapporten videre at «organisatoriske forhold» ikke påvirkes av kostnadskutt og ikke har betydning for sikkerhet. Moderne sikkerhetsforskning har vist med all tydelighet at organisatoriske forhold har stor betydning for sikkerhet. Granskninger etter mange storulykker framhever nettopp dette som helt sentralt. Data som Norsk olje og gass selv publiserer om hydrokarbonlekkasjer, bekrefter også dette.

I rapporten sier man også at «reduksjonen i riggrater vil i liten grad ha effekt på sikkerhet», uten begrunnelse. Dette brukes som et argument for hovedkonklusjonen, hvilket betyr at man effektivt kommer til den konklusjonen man ønsker: Fordi man bruker som premiss at reduksjon i kostnader (riggrater) ikke har påvirkning på sikkerhet, konkluderer med at kostnadsreduksjon i oljenæringen ikke har noen effekt på sikkerhet. Dette er argument som går såpass raskt i ring at man kan bli svimmel av mindre.

Metodisk svakt

Sammenligningen med andre næringer er basert på vurdering av to

Man får ikke vite noe sikkert om risikoen for storulykker offshore, som Deepwater Horizon-utblåsningen i Mexicogolfen 20. april 2010, ved å se på utviklingen når det gjelder mindre hendelser. FOTO: U.S. COAST GUARD/REUTERS/SCANPIX

For å illustrere feilslutningen i argumentet kan en se på tall fra trafikken. Beregninger viser at de fleste fotgjengere blir drept i fotgjengerfelt. Vil vi da konkludere med at vi bør fjerne alle fotgjengerfelt?

faktorer – kostnadsreduksjoner og sikkerhet. Utviklingen i disse to faktorene over en viss tid analyseres, og siden man ser en korrelasjon mellom kostnadskutt/økt lønnsomhet og redusert antall ulykker, konkluderer man også med at det er en årsakssammenheng mellom disse to. Dette er metodisk svakt og er generelt en farlig vei å gå fordi man ikke vurderer hvilke andre forhold som samtidig kan ha påvirket sikkerhetsnivået. Teknologisk utvikling er ett eksempel. Innen luftfart er dette forhold som både kan forklare lavere kostnader og bedre sikkerhet.

For å illustrere feilslutningen i argumentet kan en se på tall fra trafikken. Beregninger viser at de fleste fotgjengere blir drept i fotgjengerfelt. Vil vi da konkludere med at vi bør fjerne alle fotgjengerfelt? Selvsagt ikke, fordi det er andre faktorer som kommer inn i bildet, for eksempel antall personer som krysser veien i fotgjengerfelt.

Å trekke konklusjoner kun på grunnlag av data, uten å forstå årsakssammenhenger og rammebetingelser, kan fort bære galt av gårde.

Ikke holdbar sammenligning

Den aller vesentligste svakheten er at konklusjonene bygger på en antagelse om at utvikling i antall arbeidsulykker behandles som synonymt med utvikling i sikkerhet. Sikkerhetsforskningen har lenge kunnet fortelle oss at dette ikke er tilfelle – utvikling i antall arbeidsulykker sier ikke nødvendigvis noen

ting om utvikling i risiko for de store, alvorlige ulykkene.

De fleste, også i industrien, fikk en brutal oppvåkning i forhold til dette da Texas City-ulykken skjedde i 2005. Raffineriet hadde i lang tid hatt gode, og stadig bedre, resultater på arbeidsulykkesrisiko, men granskingen av eksplosjonen viste at man på ingen måte hadde kontroll på risikoen for storulykker.

Samme leksjon fikk vi også da Deepwater Horizon-utblåsningen skjedde få år etter. Samme dag som utblåsningen skjedde, mottok riggen en pris for å ha operert i sju år uten alvorlige arbeidsulykker. Rapporten fra den presidentoppnevnte granskingskommisjonen peker på at beslutningene som bidro til å øke risikoen i forkant av ulykken, i stor grad dreide seg om å spare tid og penger.

Norsk olje og gass-rapportens sammenligning med luftfart er også preget av denne kunnskapsløsheten – det er risikoen for storulykker som stadig går ned i luftfart, mens risikoen for arbeidsulykker er en helt annen.

Manglende forståelse

For øvrig kan det også bemerkes at Petroleumstilsynets årlige rapport om risikonivået i norsk petroleumsvirksomhet, RNNP («Alvorlige hendelser bekymrer»), underbygger slett ikke underbygger konklusjonene i Norsk olje og gass' rapport. Realiteten her er at indikatoren for storulykker er på et høyere nivå enn i 2013 og 2014. Særlig har antallet lekkasjer av petrole-

umsprodukter økt, og dermed også faren for eksplosjoner og storulykker.

Eksemplene over er bare noen av mange vi kunne trukket frem for å vise at Norsk olje og gass' rapport mangler en grunnleggende – og helt nødvendig – forståelse av hvilke mekanismer som påvirker sikkerhetsnivået i olje- og gassindustrien. Det fremstår derfor som useriøst av Norsk olje og gass å bruke rapporten i den svært viktige debatten om hvordan aktører på norsk sokkel skal tilpasse seg endrede økonomiske rammebetingelser uten at det går utover sikkerheten for mennesker, miljø og verdier.

Å dra konklusjoner som i utgangspunktet er gjort på et tynt grunnlag, gir ikke et kunnskapsbasert underlag for gode beslutninger. Temaet er mye viktigere enn som så.

STEIN HAUGEN

Professor, Institutt for marin teknikk, NTNU

TROND KONGSVIK

Professor, Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse, NTNU

JAN ERIK VINNEM

Professor, Institutt for marin teknikk, NTNU

INGRID B. UTNE

Professor, Institutt for marin teknikk, NTNU

NICOLA

PALTRINIERI

Førsteamanuensis, Institutt for maskinteknikk og produksjon, NTNU

STIAN ANTONSEN

Sikkerhetsforsker og markedssjef, SINTEF Teknologi og samfunn

JENS CHRISTEN ROLFSEN

Avdelingsleder, Safetec Nordic AS